

Ène, fortrædiger ogsaa den Anden, og det er glædeligt, at man i Henseende til Smørproduktionen er kommen saa vidt, at man har naaet det Standpunkt, at Smørret fra Bøndergaardene kan stilles fuldkommen jævnbyrdig ved Siden af det bedste Herregaardssmør, naar det blot bliver behandlet paa en tilfredsstillende Maade. I den Henseende hilser jeg Andelsmeierierne som et stort Fremskridt for vort hele Forholds Udvikling, og beklager kun, at den Lov, der skulde have været en Støtte for vort Smørs gode Navn og Rygte i Udlandet, er bleven saa forvansket, at den i dette Døielik gjør det Modsatte af, hvad vi ønskede, der skulde være opnaaet ved den.

Jeg kommer nu igjen til selve Loven, og med Hensyn til den vil jeg sige, at jeg tillod mig forleden at udtale det Ord, som gjentoges af det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg), nemlig, hvad er et Andelsmeieri, og hvad er et Fællesmeieri? Det er det store Spørgsmaal, som det er uendelig vanskeligt at besvare lige overfor de store gamle Herregaardsmeierier. Jeg veed det af egen Erfaring, fordi i mit Meieri har det stadig været Brug at sælge Mælken hver Dag, og jeg kender det Samme paa mange andre større Steder; det er saa bekendt, at jeg tror ikke, jeg behøver at nævne det. Jeg vil blot pege paa, at paa alle Konferensraad Tesdorps Gaarde bruges den Fremgangsmaade, at Dagleierne for en stor Del blive lønede med Mælk. De have ikke Jord eller Ko, men faae Mælken daglig leveret fra Mælkeierne paa Tesdorps Gaarde, og jeg tror, de Paagjældende ere godt tjente dermed og bedre tjente end ved Tid under vanskelige og trange Kaar at have en Ko. Om disse Gaarde afhænde deres Mælk paa den ene eller den anden Maade, hvad enten det sker som Betaling for præsteret Arbeide eller mod kontant Betaling, kommer ud paa Et. Hos mig gjøre vi det paa en anden Maade, og jeg er kommen dertil, fordi just Andelsmeierierne have ført det med sig, at Smaakaarsfolk ikke kunne faae Mælk som hidtil. Saa længe hver Gaardmand behandlede sin Mælk selv og havde Smørproduktion, var det ikke vanskeligt for Husmænd, Inderster og deslige Folk, som ikke have Jord, at faae den Mælk, som de have nødig, men siden al Mælken gaar fra de større Gaarde, fra Bøndergaardene, til Andelsmeierier, bliver der paa disse Gaarde ikke mere Mælk tilbage, end hvad Gaardmandens Familie absolut behøver at bruge i sin Gaard af Jød Mælk, og naar de faae Mælk tilbage fra Meieriet, faae de den tilbage som skummet Mælk eller centri-

fugeret Mælk. Men der bliver ikke Noget tilfals. Jeg har fundet det nødvendigt for at hjælpe en stor Part af Arbeiderne, at indrette et hveranden Dags Salg dels af skummet Mælk og dels af centrifugeret Mælk, som er togt dygtig i Forveien, og etableret et Udsalg deraf i en Brugsforening, som er oprettet for Arbeidernes egen Skyld. Den er bleven til paa Grund af, at det viste sig, at de kom til at sidde meget i Betrykkelige overfor Høterne og Detailhandlerne, idet disse gave Arbeiderne Kredit for at faae Søgning. Enden blev, naar Krediten var løben 1, 2 eller 3 Maanedre, at de stiftels Arbeidere havde store Regninger for Brød, eller hvad det nu var, som de aldeles ikke kunde betale. For at afløse dette, opnaaede vi at faae tilveiebragt en Brugsforening, hvis Formaal oprindelig kun var at tjene den arbejdende Klasse til Støtte. Den er kommen i Gang og har trods alle Vanskeligheder hævdet sin Bestaaen indtil nu. I Forstningen gif det meget let, fordi jeg lod mine Bestjente styre den i Et og Alt, baade Indkjøb og Regnskab. Men mod saadanne Forhold kan der med Rette gjøres den Indvending, at man saa ikke faaer en klar Forstilling om, hvorledes Sagen virkelig kan bære sig. Det blev afløst med Tiden derhen, at Vedkommende selv skulde sørge for disse Ting, og da vil jeg indrømme, at der kom mange Kalamiteter frem, og at der er mange Vanskeligheder at overvinde. Smidlertid er det nu bragt dertil, at dette hele Etablissement trives godt, og at de samme Familier ere vel fornøiede med det, saa meget mere nu, siden de kunne faae Mælk der, og i ganske overordentlig Grad paaskjønne, at det er Tilfældet; men et Herregaardsmeieri, der paa den Maade gjør Mælken let tilgængelig for mange Familier, kommer ogsaa ind under Andelsmeierier. Smidlertid er der jo en Mistilighed ved den hele Foranstaltning. Hvorfor er nemlig hele dette Lovforslag kommet? Det er kommet af hygieiniske og sanitære og ingenlunde af andre Hensyn, det er fremkommet, fordi der, som den høitærede Justitsminister har oplyst, har viist sig mange Tilfælde af Epidemier paa forskjellige Steder i Landet omkring Andelsmeierier, og det er blevet paavist, at disse Andelsmeierier have været Dpvhav og Aarsag dertil. Følgelig er det ganske naturligt, at Sundhedskollegiet er skredet ind og har ønsket at træffe Foranstaltning til at forebygge Sigt. Jeg har haat det i min egen Egn, idet der i det allerbedste Andelsmeieri udbrød et Tysustilsælde, Lægerne skrede ind saa stærkt og energisk som muligt, ganske vist ikke til Glæde for Andelsmeieriet men